

Performanszművészet

Az 1960-as évek végén kialakult művészeti irányzat, melyet elsősorban képzőművészek hoztak létre munkáik különféle irányokba való kiterjesztése miatt. Közvetlen előzménye a happening és a Fluxus volt. A performanszt többféle művészeti ág kifejezési eszközeit is alkalmazza, elsősorban a Body art, koncept és a videoképművészet szolgáltatta a performansz történetének alakulásába.

A performance leginkább előadó művészeti műfajokra értendő, mint például tánc, színdarab vagy zene. Mint vizuális műfaj, az 1970-es évek végén alakult ki. Középpontjában az „én” áll, tehát a performer a saját testét, valamint személyiségét használja fel témaként, kifejezési eszközként a műveiben. Hazánkban az 1980-as évek elején kapott teret e művészeti ág.

Happening

Az ötvenes években létrehozott sajátosan nyitott, intermedialis művészi tevékenységforma. Lényege az időben zajló történések megszervezése, tekintet nélkül a műfaji eltérésekre.

- a véletlenszerű események
- meglepetést és az előre nem látott reakciók
- illetve a pontosan megtervezett és kiszámított cselekvések sora
- ám mindvégig nyitott a közönség spontán reakcióira.

Happening művészek:
Allan Kaprow
Jean-Lucques Label

Joseph
Beuys, Guyote

Yoko Ono

Ono japán családban született 1933-ban.
Nyitott szemléletű bankár szüleinek közönségében Tokió, San Francisco és New York között vándorolva nőtt fel.

1964-ben megjelentette Grapefruit című esszéjét, zenei, filozófiai és személyes gondolatainak rövid gyűjteményét.

A performansz (performance) egy művészeti irányzat, alkotói módszer, akcióművészeti jelenség.

Angol és francia nyelven performance jelentései magyarul: előadás (művé), eljátszás (szerepé), véghezvitel, teljesítés, teljesítmény; egyéb jelentés: performance test = teljesítményvizsgálat.

Az 1960-as évek végén kialakult művészeti irányzat, melyet elsősorban képzőművészek hoztak létre munkáik különféle irányokba való kiterjesztése miatt. Közvetlen előzménye a happening és a Fluxus volt. A performansz többféle művészeti ág kifejező eszközeit is alkalmazza, elsősorban a Body art, koncept és a videóművészet szólt bele a performansz történetének alakulásába.

A performance leginkább előadó művészeti műfajokra értendő, mint például tánc, színdarab vagy zene. Mint vizuális műfaj, az 1970-es évek végén alakult ki. Középpontjában az „én” áll, tehát a performer a saját testét, valamint személyiségét használja fel témaként, kifejezési eszközként a műveiben. Hazánkban az 1980-as évek elején kapott teret e művészeti ág.

Happening

Az ötvenes években létrehozott sajátosan nyitott, intermediális művészi tevékenységforma.

Lényege az időben zajló történések megszervezése, tekintet nélkül a műfaji eltérésekre.

- a véletlenszerű események
- meglepetést és az előre nem látott reakciók
- illetve a pontosan megtervezett és kiszámított cselekvések sora
- ám mindvégig nyitott a közönség spontán reakcióira.

Fluxus

"A hatvanas években alakult ki, lényege a művész személyes közreműködésével zajló, időben végbemenő esztétikai esemény, amely ötvözi a teljesen spontán megnyilvánulásokat és a művész által pontosan megtervezett gesztusokat, történéseket. Intermediális tevékenység." (Hegyi Lóránd:Utak az avantgárdból, Jelenkor Kiadó,Pécs,1989.186.o.)

Mi a Fluxus?

A Fluxus nemzetközi művészcsoport, 1960-as évek elején jött létre és ekkor élte virágkorát. A latin eredetű elnevezés "áramlás"-t jelent, ezzel is utalva a csoport és tevékenysége állandóan változó, "fluktuáló" jellegére.

Legfontosabb célkitűzése a művészet és az élet közti határok elmosása.

Legjellemzőbb jelszavai: "minden művészet",
"mindenki művész".

Provokatív, látványos megnyilvánulásaival szembehelyezkedik a hagyományos művészetfogalommal → "antiművészet"

Happening művészek:

Allan Kaprow

Jean-Jacques Lebel

Joseph
Beuys: Coyote

Fluxus Művészek:

Joseph Beuys (1921-1986)

George Brecht (1924)

Yoko Ono

Happening művészek:

Allan Kaprow

Jean-Jacques Lebel

Joseph

Beuys:Coyote

Fluxus Művészek:

Joseph Beuys (1921-1986)

George Brecht (1924)

Yoko Ono

Happening művészek:

Allan Kaprow

Jean-Jacques Lebel

Joseph
Beuys: Coyote

Fluxus Művészek:

Joseph Beuys (1921-1986)

George Brecht (1924)

Yoko Ono

George Brecht: Szék "event"

Yoko Ono

Ono japán családban született 1933-ban.

Nyitott szellemű bankár szüleinek köszönhetően Tokió, San Francisco és New York között vándorolva nőtt fel.

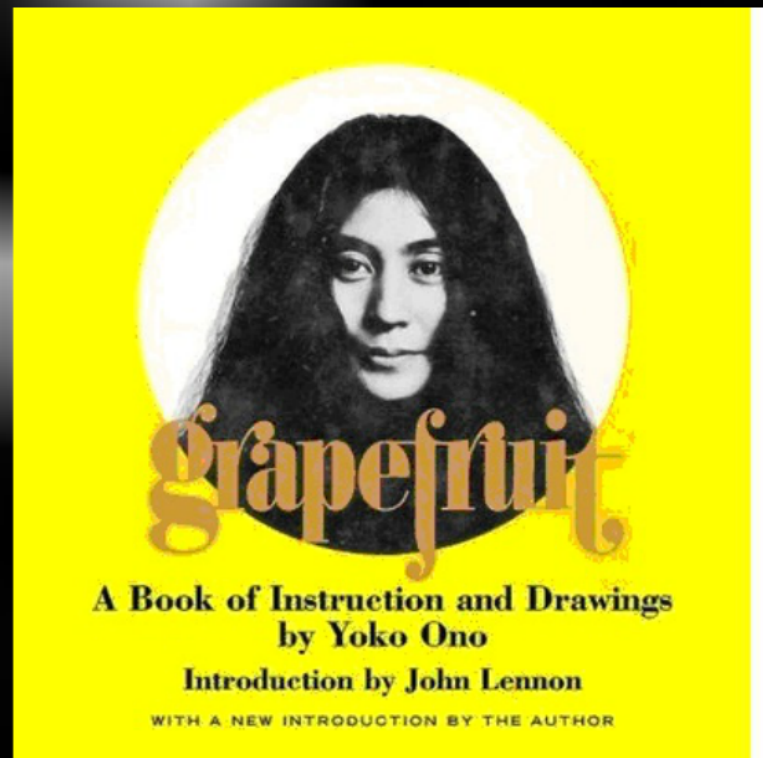
Elvégezte a tokiói egyetem irodalomtörténet szakát

Majd hozzáment első férjéhez, egy avantgarde zeneszerzőhöz és zongoristához, akivel Manhattanbe költözött.

1962 és 64 között már ismert performanszművész volt Tokióban, és megismerkedett a japán fluxus művészekkel.

1964-ben megjelentette Grapefruit című esszéjét, zenei, filozófiai és személyes gondolatainak rövid gyűjteményét.

Ettől kezdve 1971-ig jelentős sikereket aratott mint performanszművész, énekes, dalszerző, író, objektművész.

Fontos és provokatív művek sorát hozta létre, melyekben a radikális elem, az avantgárdnak ez a fluxus-művekre jellemző vonása sajátos keleti érzékenységgel párosult.

Ettől kezdve 1971-ig jelentős sikereket aratott mint performanszművész, énekes, dalszerző, író, objektművész.

Fontos és provokatív művek sorát hozta létre, melyekben a radikális elem, az avantgárdnak ez a fluxus-művekre jellemző vonása sajátos keleti érzékenységgel párosult.

Ono-t foglalkoztató kérdések:

- részvét,
- együttérzés,
- kommunikáció,
- filozófia,
- szexualpolitika,
- mindeközben felfedi a művészeti világ csalóka megnyilvánulásait, elitizmusát is.
- A fluxus művészeti csoporthoz tartozott, de függetlenségre vágyó személyisége mindig el is határolódott tőlük némiképp.

Legtöbb munkája játékos, kísérletező és nyitott befogadói attitűdöt kíván

Yoko olyan helyzeteket teremtett, melyben mások bevonásával teljesedik ki a műalkotás, ez pedig gyökeres ellentéte a korábbi, művész-központú koncepcióknak.

Misztikusnak ható korai műveiben annak a szakadatlan „jövés-menésnek” a természetét vizsgálja, amit tudatnak hívunk.

Korai alkotói éveit afféle mély spirituális érdeklődés jellemezte.

Az esztétikum szerepéről a következőket írta:
„Azt hiszem, jó, ha az ember le tud mondani arról, amije van, a szellemi javairól éppúgy, mint az anyagi javairól, mert ezek csak összezavarják az elméjét. Jó dolog hangokban, gondolatokban és hitekben szegény környezetet teremteni. Jobb kicsinek maradni, mint a rizsszem, mint felfuvalkodottá válni. Légy olyan jelentéktelen, mint a papiros. Keveset láss, keveset hallj és keveset gondolkozz.”

Gyufagyújtós darab

Gyújts meg egy gyufát, és nézd, hogyan ég el.

Yoko Ono 1965 ősze

Ono ingerszegény környezetet akart teremteni, ezért olyan munkákat hozott létre, melyek a közreműködő figyelmét egyetlen ideára vagy érzetre összpontosítják. A közreműködő alig kap valamit, jelentéktelen apróságokkal kell foglalkoznia. Mindez teljesen ellentétes a nyugat haszonelvűségével és céltudatosságával. Ono gyufája cél nélkül ég el.

2003-ban Yoko Ono Párizsban újra bemutatta azt a konceptuális művészeti projektjét, amelyben a nézők apró darabokat vágnak le ruhájából addig, míg a művész végül meztelenül áll a színpadon. Ono először ötven éve, Japánban adta elő a Cut Piece című darabot, még azelőtt, hogy megismerte volna Lennont.

An e

e try

YouTube

A Cut Piece bemutatása idején formabontó alkotásként robbant be a koncept art világába, és nyomában számtalan művész tette ki ruházatát a látogatók ollóinak.

Ono 2003- ban a szeptember 11-i eseményekkel magyarázta a performansz újbóli előadását.

„Erő és félelem volt a levegőben. Az emberek elhallgattak” - „A Cut Piece-szel fejezem ki béke iránti vágyamat. Amikor 1964-ben először előadtam, zűrzavar volt a szívemben. Most azonban szeretetet érzek irántad, magam iránt és a világ iránt is” - mondta Ono.

A radikális művészetet akarók számára egyetlen menekvési út kínálkozott: teljesen lerombolni a művészetet és az életet különválasztó határokat. Ehhez jó lehetőséget kínált a performansz, amely a minden összekavarásával kísérletezett.

- A performansz előadás, de nem színházban, hanem galériában, a kultúra egyéb színhelyein, vagy épp otthon születik.
- Műalkotás, képzőművészeti anyagok, technikák használatával, amiből azonban nem születik műtárgy, csak dokumentáció.
- Szertartás, de nem vallási.
- A performanszban a művész előad valamit, egyszerit, visszavonhatatlant és megismételhetetlent.
- Fontos médiuma a test, később ebből született meg a body art.

Ono a látható világ lebontására törekedett a testéről levágott ruhadarabok látványával, a megtalált láthatatlan viszonyokból új struktúrát kívánt teremteni. Az emberi test erre épp olyan alkalmas tárgy, mint a festővászon.

A perform kezdeteit, Yves Klein Ugrás az ürességbe (1962) performansa adja. A mára már klasszikusnak tekinthető ugrás is két merőleges közé esik: a ház mint hagyomány (ahonnan elrugaszkozik és amit hátrahagy) és a föld közé (ahol földet ér). A fényképen, amely az ugrás manipulált képét mutatja, Yves Klein éppen félúton van, ég és föld között. Fölötte égszínkék (a levédett International Klein Blue), alatta, mondhatni, a föld aszfalt- és betonszürkesége.

Yves Klein:Ugrás az
ürességbe(1962)

Yves Klein: Blue Women (1962)

A performance antropológiai értelemben azon testtechnikákhoz tartozik, amelyek a testet az első és legtermészetesebb technikai tárgyként és az ember technikai eszközeként kezelik.

A művészen kívüli műformákkal, kifejezési és ábrázolási formákkal a művészek alternatív bemutatási formákat fedeztek fel. Ehhez társul még a varieté, a cirkusz és a vaudeville.

A nem tárgyi művészet = live art

A határokat feszegető kísérletek = "ellenművészet"

Egy másik kifejezés, az activity a műfaji megkötöttségektől megszabadult művészi tevékenységet jelöli.

A több műfajt átfogó területet leginkább total art-nak nevezik.

A radikális művészek számára létező egyetlen menekvési út az alkotás és valóság közötti határok végleges eltörlése volt.

A végeredmény = a performance lett, mely lehet esztétikai kategória, body art, az "elgyötört test és a megtépett ruha" művészete, sőt az érzékek purgatóriuma.

Performance elődje a happening továbbfejlesztésének hatására került intermediális viszonyba más művészeti ágakkal, a képzőművészettel, a színházzal, a mozgáskultúrával, a költészettel, a médiával, és működési körébe bevonta a leghétköznapibb emberi tevékenységeket is, mint amilyen a szexualitás, a sport vagy az öltözködés.

Performance elődje a happening továbbfejlesztésének hatására került intermediális viszonyba más művészeti ágakkal, a képzőművészettel, a színházzal, a mozgáskultúrával, a költészettel, a médiával, és működési körébe bevonta a leghétköznapibb emberi tevékenységeket is, mint amilyen a szexualitás, a sport vagy az öltözködés.

Performansz művészek:

Marina Abramovic

Vito Acconci

Laurie Anderson

Chris Burden

Dan Graham

Marina Abramovic

Marina Abramović 1971-től kezdve mutatta be különböző performance-sorozatait

1975-ben, a Tamás ajkai című ritmusa (Klaniczay Gábor nevezte ritmusnak Abramovic performanszait)

Marina Abramovic & Ulay:AAA AAA

Vito Acconci

Amerikai (USA) művész.

Saját testével, illetve a testén, a test felületén végzett különböző tevékenységeket, amelyek a body art körébe tartoznak. Ilyen például az 1970-es Rubbing Piece (Radírozó mű), amelyben bőrét hosszasan, egészen annak felsértéséig radírozta.

Laurie Anderson

Amerikai (USA) költő, zenész, képző- és performance-művész.

1972 óta készít performance-okat, 1974 óta filmeket, installációkat, számos könyve, az 1980-as években több lemeze jelent meg

. Korai performance-i közül a "preparált" hegedűvel előadott darabjai a legismertebbek

Anderson honlapja
<http://www.laurieanderson.com/home.shtml>

Laurie Anderson: O Superman

You Tube

Laurie Anderson: Bodies in Motion

You Tube

Chris Burden

Amerikai (USA) művész.

A hetvenes években kockázatos, önmagát veszélynek kitévő, azonban mindig pontosan kiszámított, kontroll alatt tartott akcióival az "öndestruktív" performance-művészet egyik legfontosabb képviselőjévé vált.

Chris Burden:"Shoot"

Chris Burden: Through The Night Softly (1973)

Dan Graham

Amerikai (USA) művész. Rövid ideig folytatott filozófiai tanulmányok után autodidaktaként kezdett művészettel foglalkozni. 1970-től főleg filmmel és videóval dolgozik, videoinstallációkat, videóperformance-okat készít.

[http://www.youtube.com/watch?
feature=player_embedded&v=3ovA7zeviRo#!](http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=3ovA7zeviRo#!)

Magyar performansművészek: Hajas Tibor

<http://artpool.hu/Research/Hajas.html>

Najmányi László

somichleecious

You Tube

Dan Graham

Amerikai (USA) művész. Rövid ideig folytatott filozófiai tanulmányok után autodidaktaként kezdett művészettel foglalkozni. 1970-től főleg filmmel és videóval dolgozik, videoinstallációkat, videóperformance-okat készít.

[http://www.youtube.com/watch?
feature=player_embedded&v=3ovA7zeviRo#!](http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=3ovA7zeviRo#!)

Köszönöm a figyelmet!